

IMS

1914-1918

S2019/2: Ensimmäisen maailmansodan synty

Kokelas ymmärtää Clarkin keskeisen väitteen: Euroopan valtiot eivät pyrkineet sotaan aktiivisesti, vaan ajautuivat siihen.

Väitettä vastaan puhuu esim.

- Euroopan valtioiden välit olivat kiristyneet 1870-luvulta lähtien
- Nationalismi
- Imperialismi
- Laajentumispyrkimykset
- Asevarustelun kiihtynyt
- Saksan keisarikunnan synty horjutti Euroopan tasapainopolitiikkaa
- Solmittuja liittoja voidaan myös pitää merkinä sotaan varautumisesta.

S2019/2: Ensimmäisen maailmansodan synty

Kokelas ymmärtää Clarkin keskeisen väitteen: Euroopan valtiot eivät pyrkineet sotaan aktiivisesti, vaan ajautuivat siihen.

Väitteen puolesta esim.

- Sodan syttymiseen syynä valtioiden väliset liittosopimukset, joiden seurauksena Balkanilta alkanut kriisi eskaloitui suursodaksi.
- Euroopassa oli pitkään vallinnut rauha, ja siksi sodan mahdollisuus tuntui kaukaiselta ja mielikuva sodasta oli epärealistinen

Kiitettävässä vastauksessa eritellään sodan syttymisen ja laajenemisen selityksiä tarkemmin. Sota ymmärretään toisaalta pitkän ajan kehityksen tuloksena, toisaalta siihen johti yksittäinen poliittinen tapahtuma eli Sarajevon laukaukset.

Lähdekritiikki: historiantutkijat ovat erimielisiä siitä, pyrkivätkö Euroopan valtiot tietoisesti sotaan vai oliko sodan syttyminen pikemminkin vahinko.

Mitä maita tunnistat?

Iso-Britannia

Venäjä

Ranska

Saksa

**Itävalta-
Unkari**

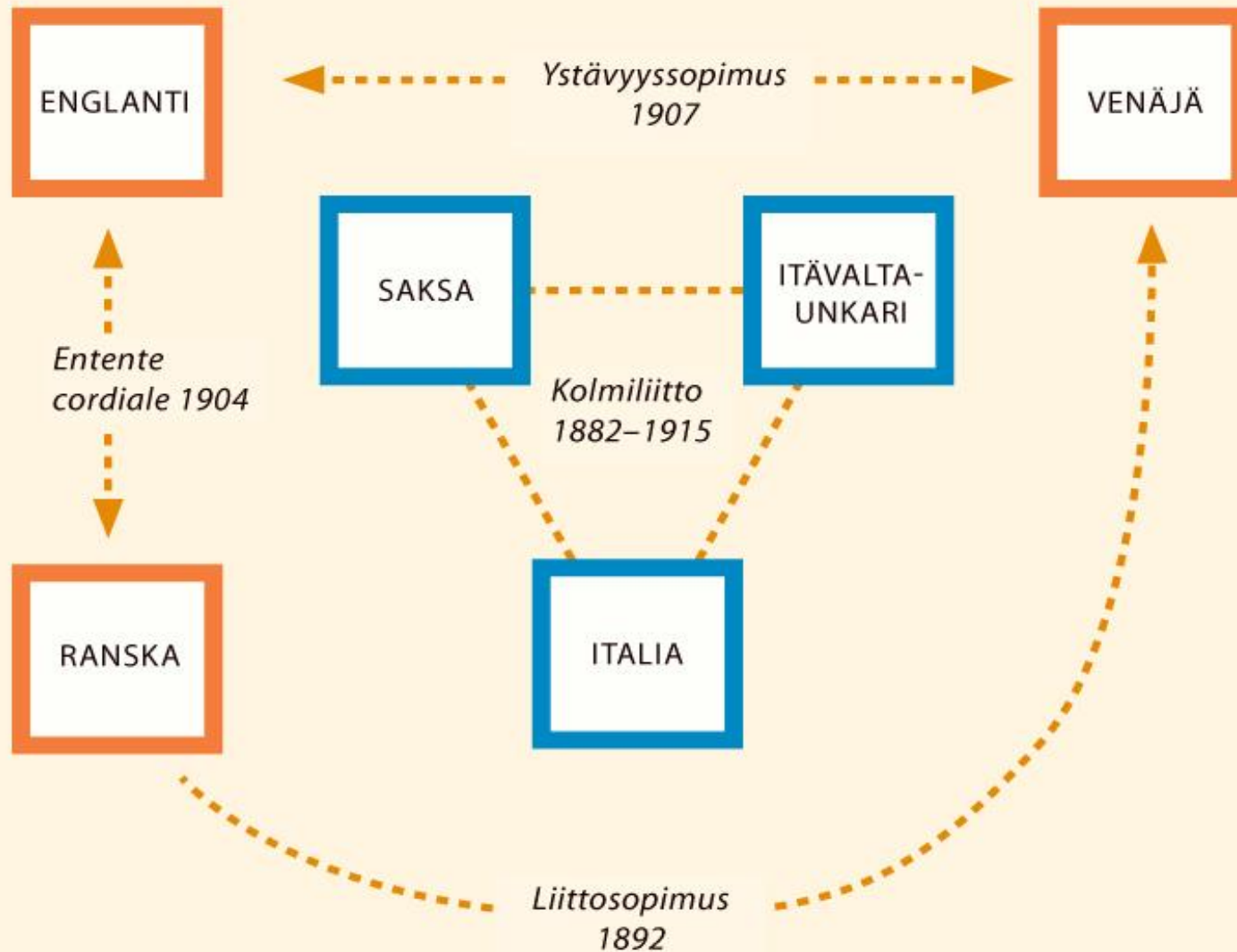
Italia

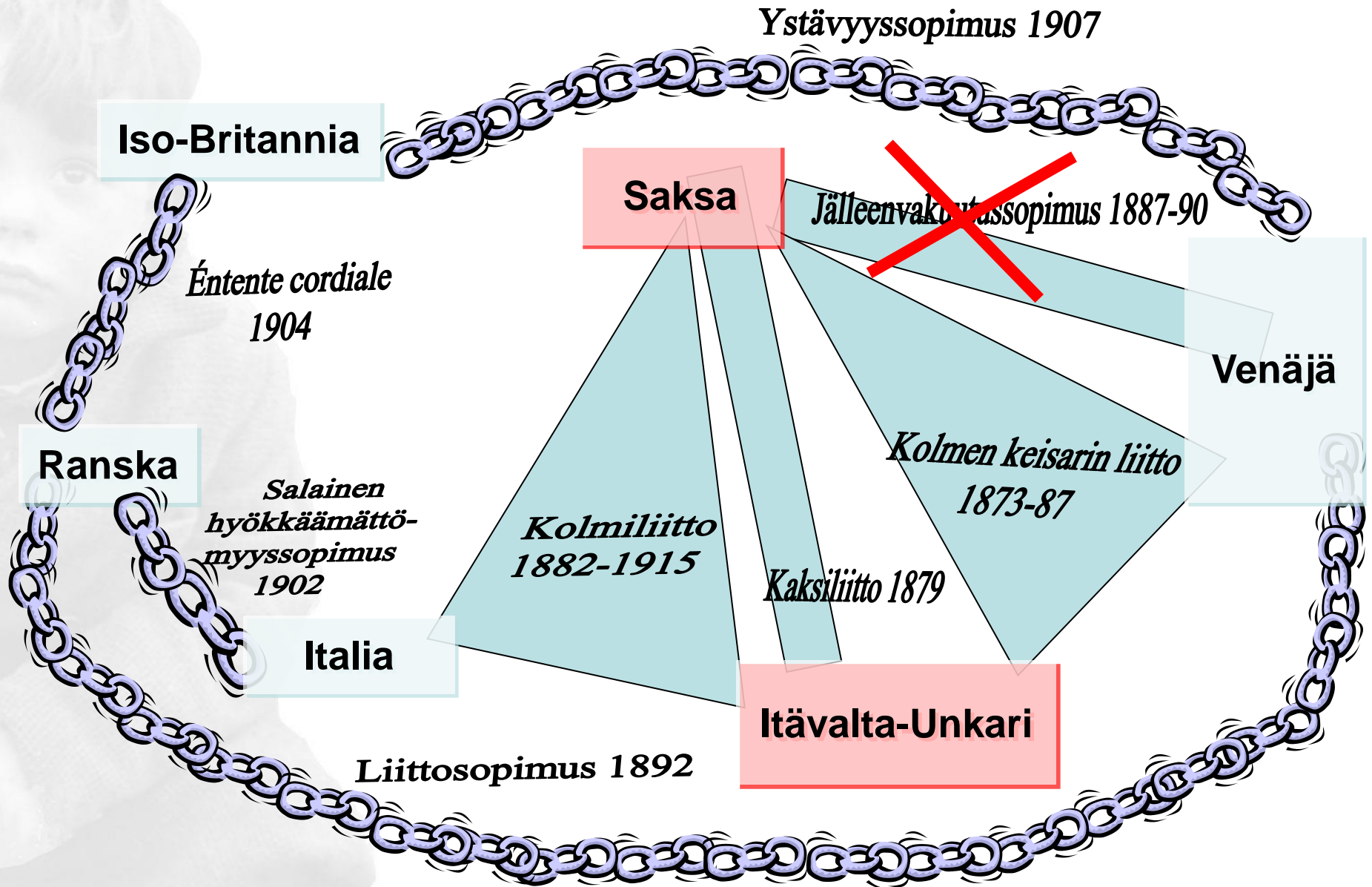
Turkki

LIITOT ENNEN IMS:aa

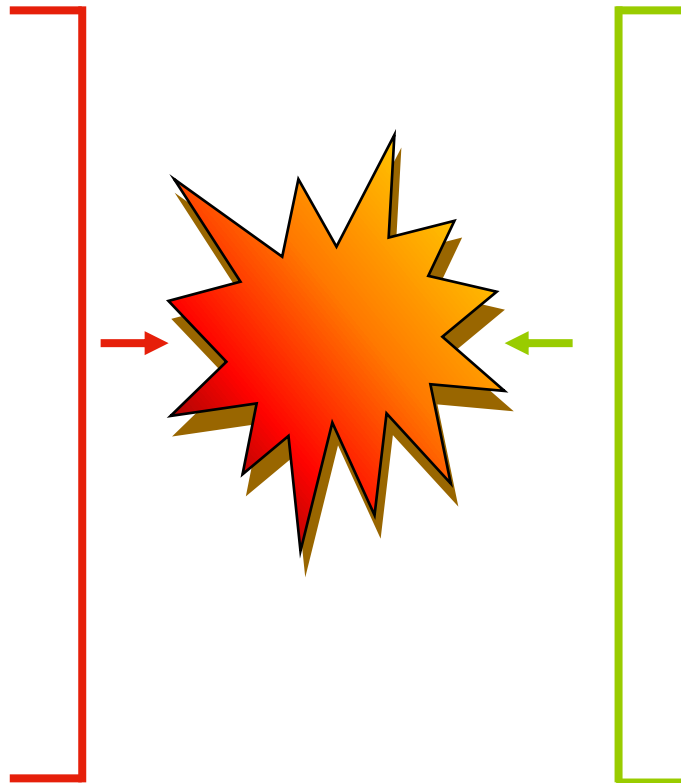
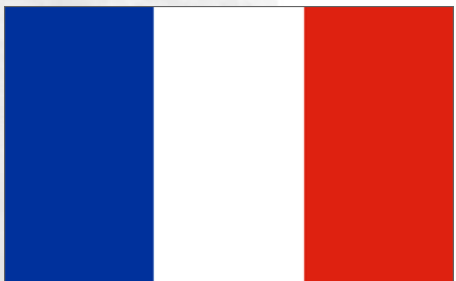

Liittojen muodostuminen ennen IMS:aa

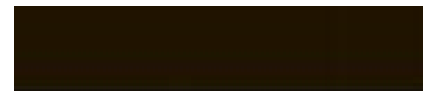

Liittosysteemi

Entente-valtiot:

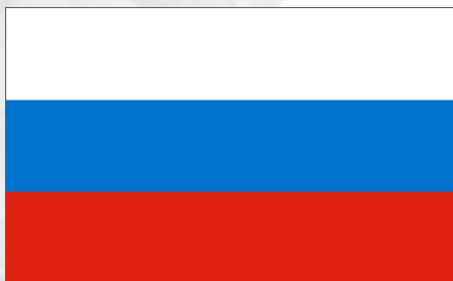

Kolmiliitto:

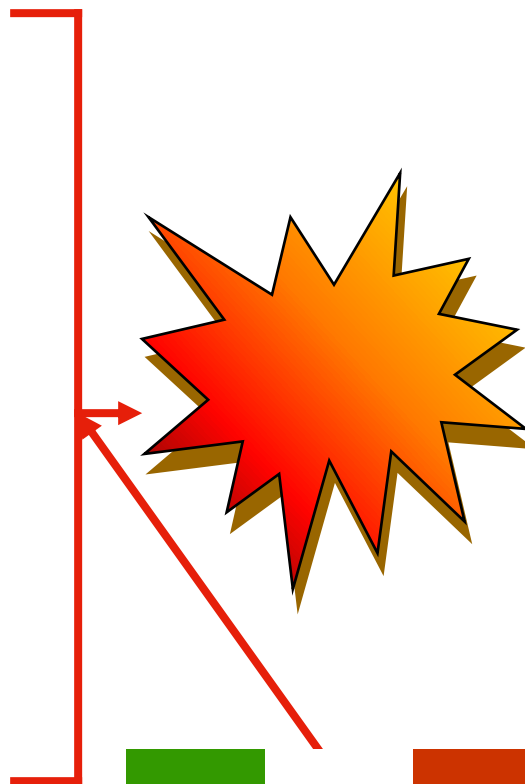
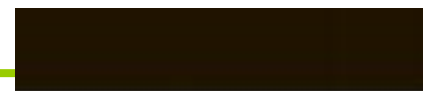

Sotivat osapuolet

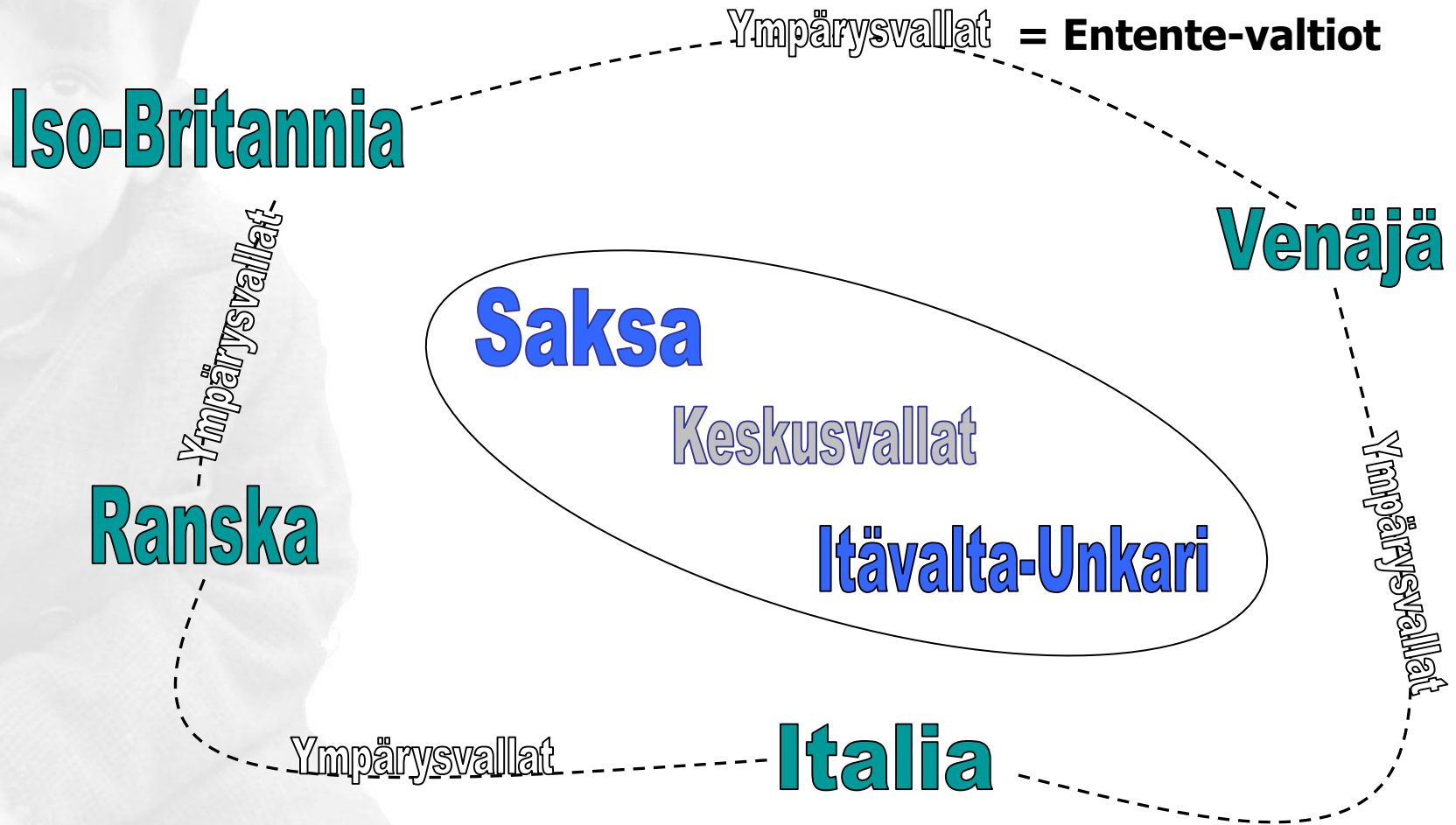
Ympärysvallat:

Keskusvallat:

Liitot sodan alussa

*YHTEENVETOA: Miksi sota puhkesi?

MONIMUTKAINEN LIITTOJÄRJESTELMÄ

LAIVASTO-KILPAILU

SOTAOPTIMISMI

HEIKOT HALLITSIJAT

→ SARAJEVON LAUKAUKSET 28.6.1914

NATIONALISMI

IMPERIALISMI

TEOLLINEN VALLANKUMOUS

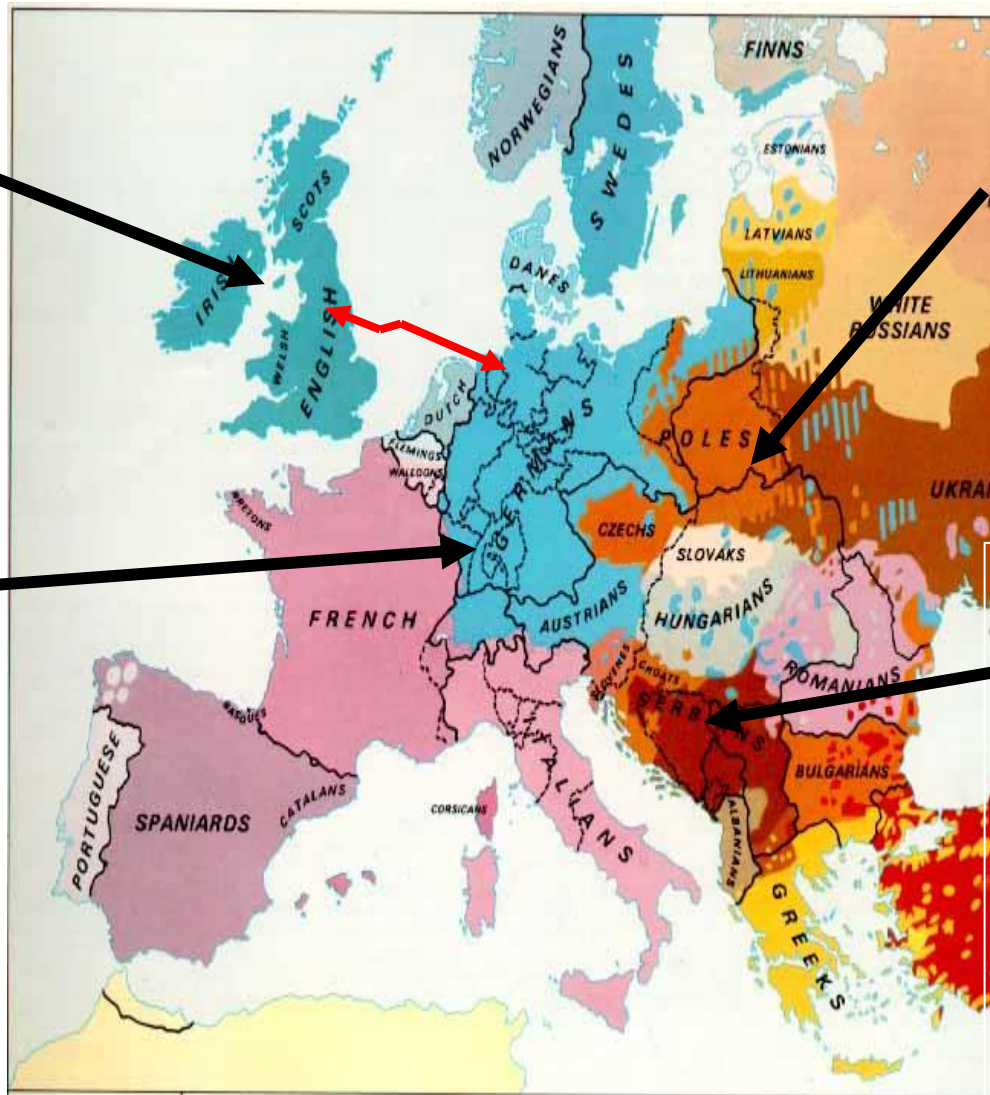
SERBIAN AIKOMUKSET

MILITARISMI

Kansainvälisten suhteiden ongelmakohtia Euroopassa 1914

Britannian ja Saksan välinen kilpailu (laivasto, armeija, teollistuminen...)

Saksan ja Ranskan välinen kyräily (taustalla 1870–71 sota, jossa Elsass-Lothringen Saksalle)

Kansakuntia ilman omaa valtiota: puolalaiset, tsekit, suomalaiset...

Balkanin ja Itä-Euroopan hajanainen kansallinen rakenne (Itävalta-Unkarin alue ja naapurimaat)

BALKANIN RUUTITYNNYRI

THE BALKANS (1900-08)

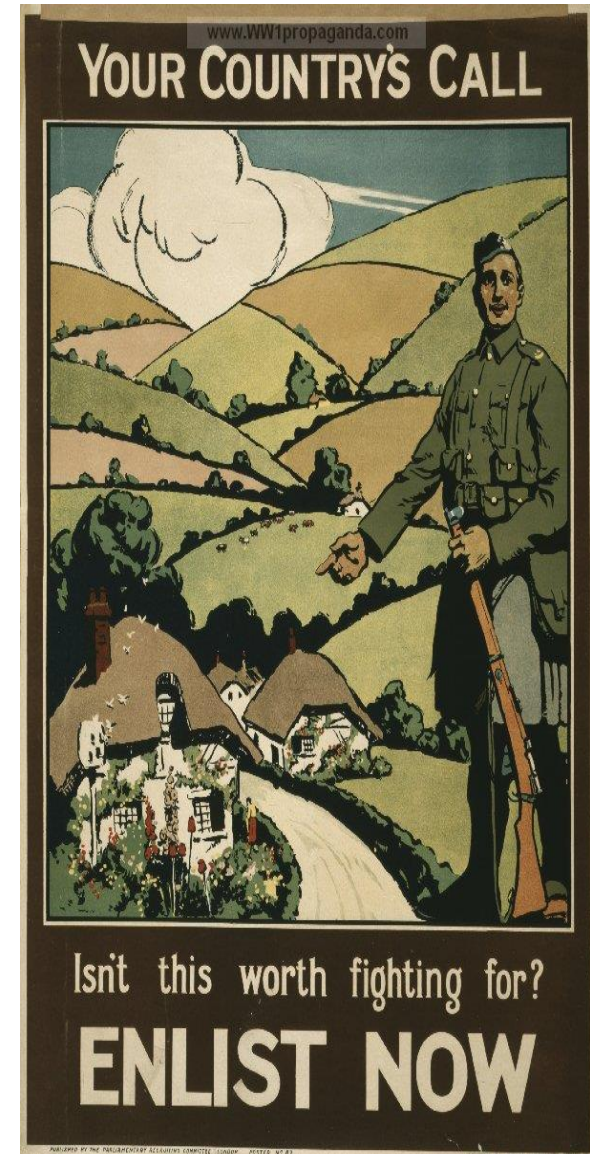
THE BALKANS (1913)

Sota alkaa 1914

- **28.6. arkkihettua Franz Ferdinandin murha Sarajevossa**
- **23.7. Itävalta-Unkarin uhkavaatimus Serbialle**
- **25.7. Serbian yleinen liikeykannallepano**
- **25.7. I-U:n osittainen liikeykannallepano**
- **28.7. I-U julistaa sodan Serbialle**
- **30.7. Venäjän yleinen liikeykannallepano**
- **31.7. I-U:n yleinen liikeykannallepano**
- **1.8. klo 16.30 Ranskan liikeykannallepano**
- **1.8. klo 17.00 Saksan liikeykannallepano**
- **1.8. klo 19.00 Saksa julistaa sodan Venäjälle**
- **2.8. klo 2.25 Venäjä julistaa sodan Saksalle**
- **3.8. Saksa julistaa sodan Ranskalle**
- **3.8. Saksa hyökkää Belgiaan**
- **4.8. klo 24.00 I-B julistaa sodan Saksalle**
- **5.8. Venäjä julistaa sodan Itävalta-Unkarille**
- **6.8. Serbia julistaa sodan Saksalle**
- **12.8. I-B ja Ranska julistavat sodan Itävalta-Unkarille**

Sotaintoa kesällä 1914 Saksassa ja
Britanniassa

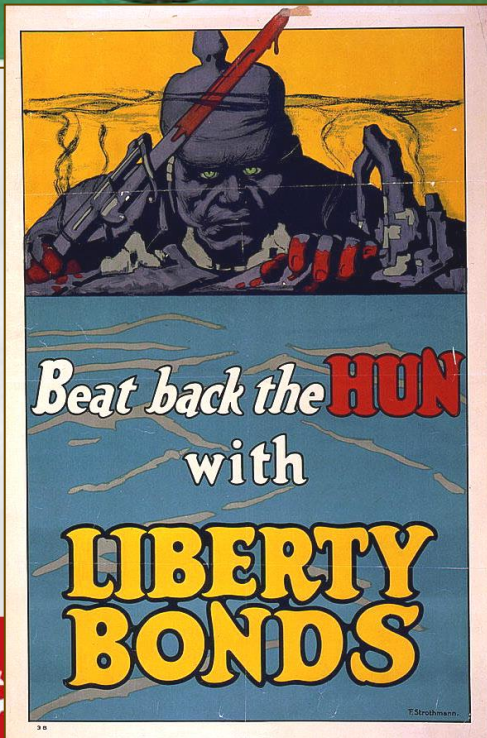
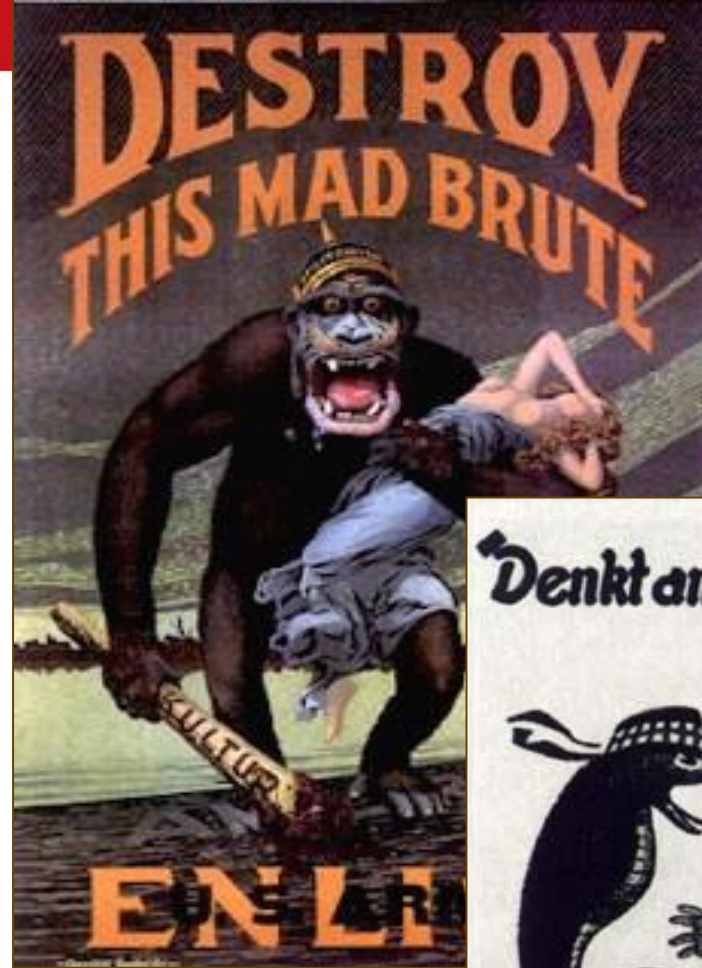
Saksan suunnitelma

- Von Schlieffenin suunnitelma; Saksan yritys lyödä ensin Ranska, sitten Venäjä
- Hyökkäys Belgian kautta
- ”Marne-joen ihme”, hyökkäys pysähtyy

Värväysjulisteita

Länsirintama

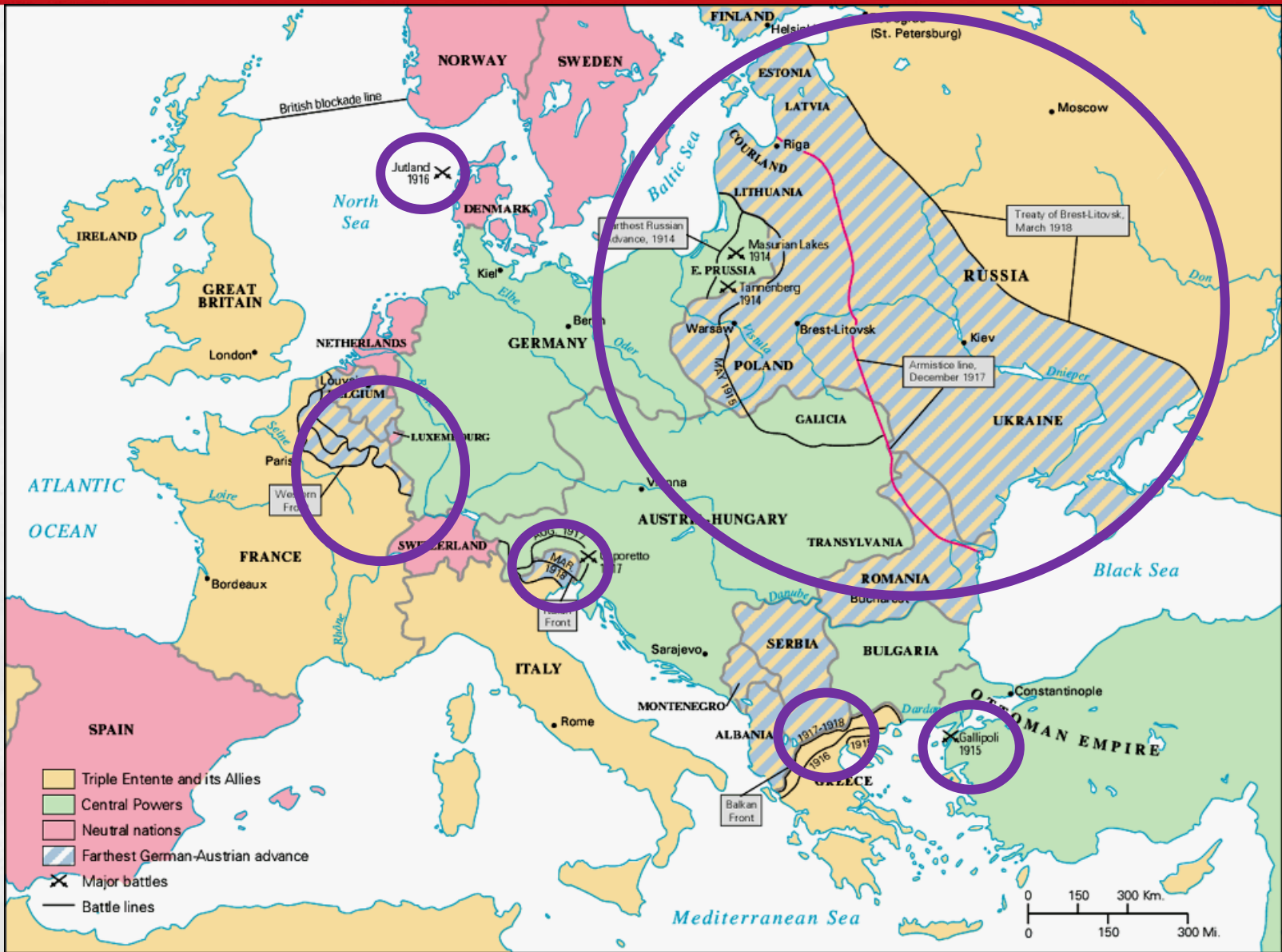
- **Länsirintamalla asemasotaa**
 - **Juoksuhaudat**
 - **Rintamalinja Englannin kanaalista Sveitsiin**
 - **Ei juuri muutu sodan aikana**
 - **Ihan lopussa Saksa perääntyi hieman**

Länsirintama

Itärintama

- **Itärintamalla sota oli liikkuvaa**
 - Laaja alue
 - Rintama muuttui usein sodan aikana
 - **Vakiintui keväällä 1918: Venäjän vallankumous**
 - **Brest-Litovskin rauha: Saksa+Venäjä**

Sotaa monella rintamalla

ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA EUROOPASSA

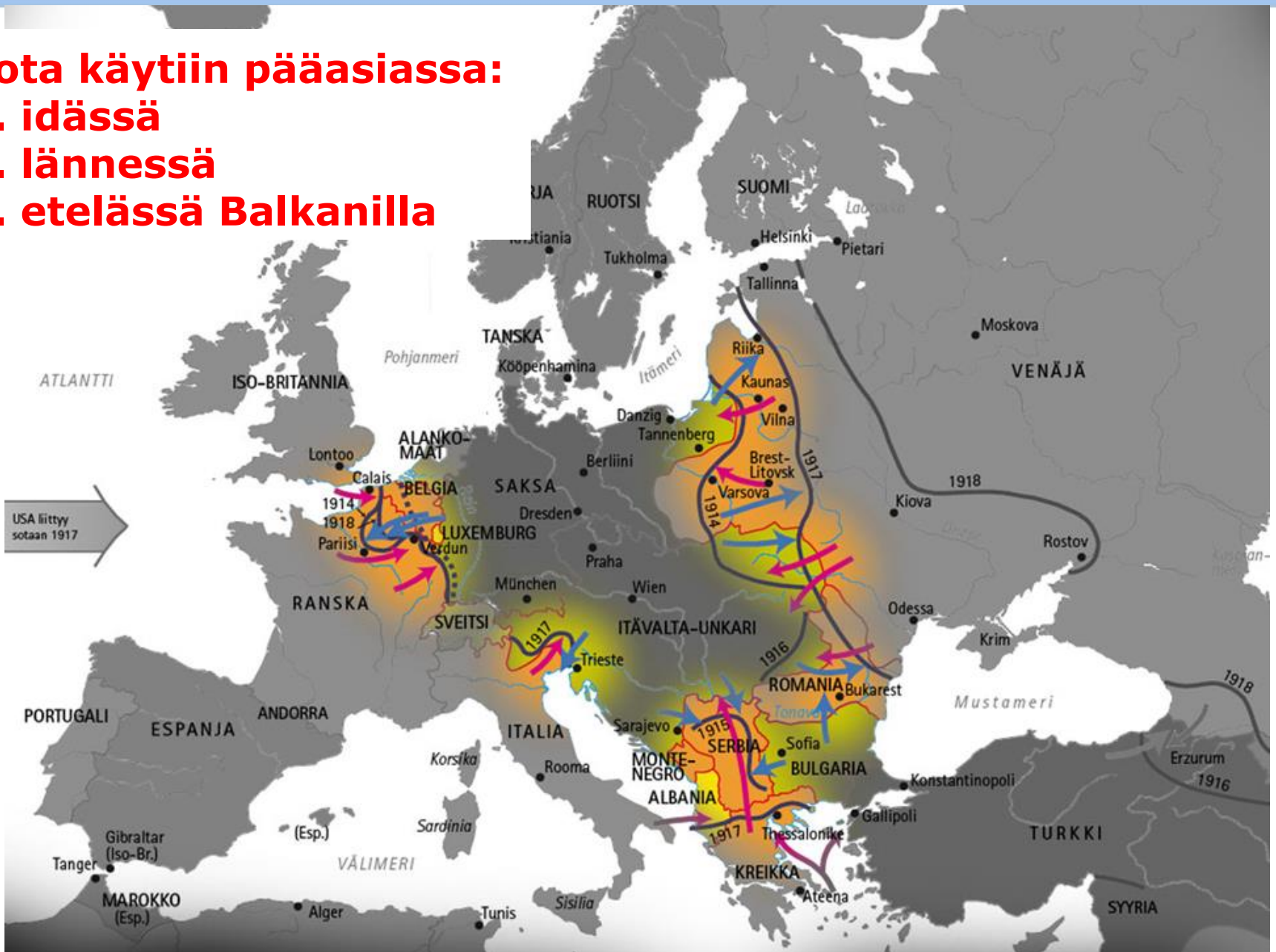
YMPÄRYSVALLAT

PUOLUEETTOMAT

Sota käytiin pääasiassa:
1. idässä
2. lännessä
3. etelässä Balkanilla

Sodan merkittäviä tapahtumia:

1. asemasota lännessä
2. Saksan eteneminen idässä
3. USA:n mukaantulo sotaan

- **Venäjä irtautui sodasta Brest-Litovskin rauhassa maaliskuussa 1918.**
- **Saksa vapautui kahden rintaman sodasta!**
- **Aselepo voimaan 11.11.1918.**

”Teollisuusotaa”

- teollisesti massatuotannolla valmistettuja tehokkaita aseita:
 - miinat
 - konekivääri, raskas tykistö
 - panssarivaunu
 - lentokone, ilmalaiva
 - sukellusvene, taisteluristeilijät
 - asevelvollisuusarmeija
 - myrkkykaasut
- taktiikat ja strategiat vanhanaikaisia
- **totaalista sotaa!**

Tank Renault

Juillet
1918

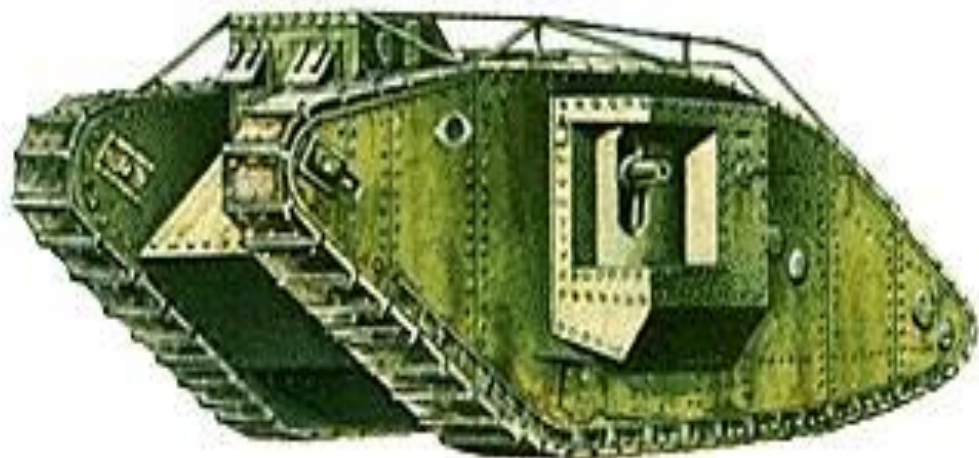

▣ The airplane

▣ The tank

▣ The submarine

▣ The machine gun

I MS

Tehtävämoniste:

1. Sodan kulku
2. Sodan seuraukset

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

Mitä asioita tilastosta pitää huomioida?

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

Sodan osapuolten kokonaistappiot

- **Ympärysvaltojen tappiot ovat suuremmat.**
- **Kuolleiden ja haavoittuneiden suhteelliset määrät ovat molemmilla osapuolilla samansuuntaiset.**

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

**Ympärysvalloista
Venäjän ja Ranskan
tappiot ovat
suurimmat.**

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

**Keskusvalloista
Saksan ja Itävalta-
Unkarin tappiot ovat
suurimmat.**

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

**Yhdysvaltojen
tappioluvut ovat
matalat.**

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPIOLUKUJA

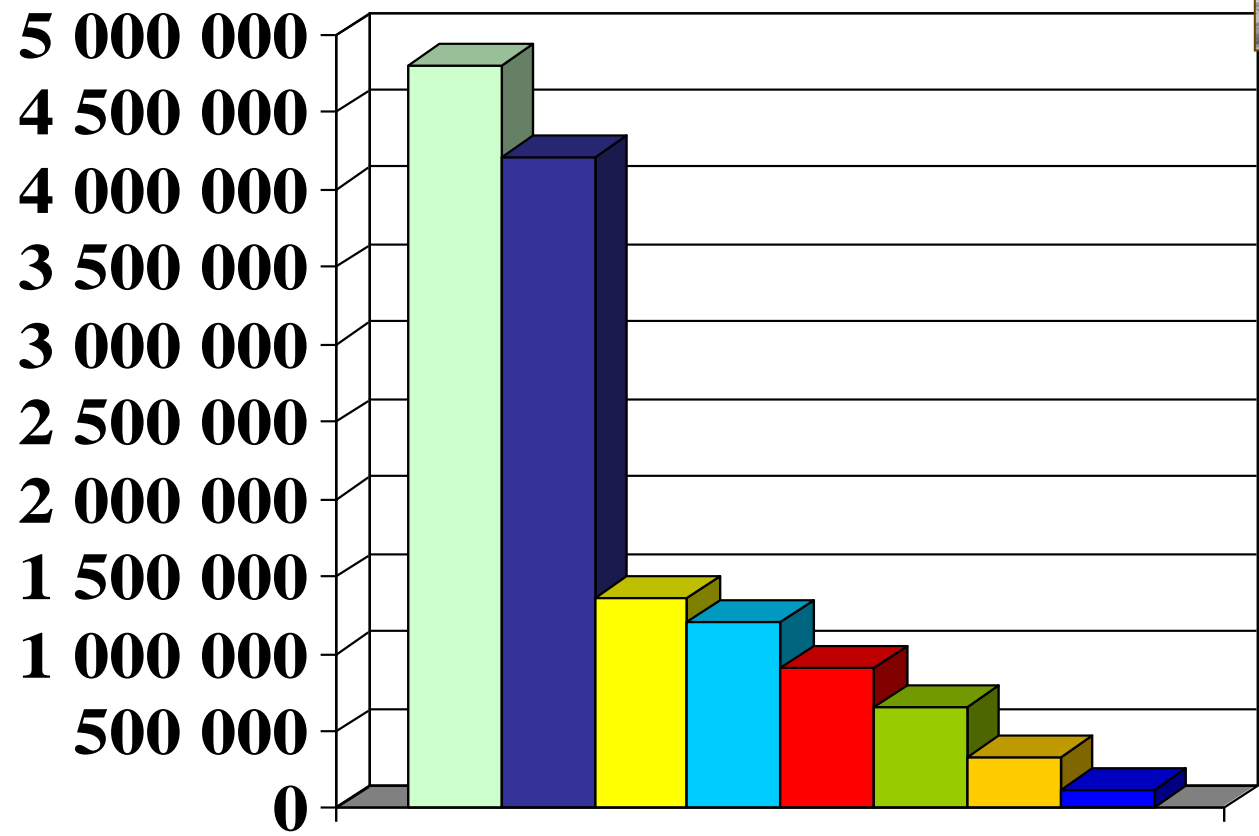
Maa	Kuolleet	Haavoittuneet
Ympärysvallat		
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Brittiläinen imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Yhteensä	5 128 938	12 755 048
Keskusvallat		
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Yhteensä	3 386 200	8 388 448

Lähde: History Learning Site

Yleensä sodassa haavoittuneiden määrä on selvästi suurempi kuin kuolleiden. Romanian ja Turkin luvut poikkeavat tästä. Syynä voi olla heikot sairaalaolot rintaman läheisyydessä.

Video

I Maailmansodan uhrin

- Venäjä
- Saksa
- Ranska
- Itävalta-Unkari
- Iso-Britannia
- Italia
- Turkki
- USA

Saksan tappion syitä

- kahden rintaman sota
- Yhdysvaltojen mukaantulo
 - Saksan rajoittamaton sukellusvenesota
 - vehkeily Meksikon kanssa
 - sotamateriaalit ja miehet Ympärysvalluille
- ympärysvaltojen merisaarto
 - sotamateriaalien ja elintarvikkeiden loppuminen
- liittolaisten antautuminen
- vallankumous Itävalta-Unkarissa

*VERSAILLESIN RAUHANSOPIMUS 1919

1. ALUEMENETYKSET:

- PUOLAN KÄYTÄVÄ + DANZIGISTA VAPAA KAUPUNKI
- ALSACE-LORRAINE/ELSASS-LOTHRINGEN RANSKALLE
- REININMAAN DEMILITARISAATIO, SAARIN ALUE KANSAINLIITON VALVONTAAN
- SIIRTOMAAT ISO-BRITANNIALLE
- POHJOIS-SCHLESVIG TANSKALLE
- Belgialle pienet alueet rajalta

Alueuutokset Euroopassa ensimmäisen maailmansodan jälkeen

- kartta sivu 42

**Saksa menetti alueita Versaillesin 1919
rauhansopimuksessa:**

- Ranskalle Elsass-Lothringenin alue (jonka Saksa oli voittanut vuoden 1870–71 sodassa Ranskaa vastaan; alueella merkittäviä hiilikaivoksia)
- alueita itärajaltaan uusille valtioille Puolalle ja Liettualle

Kansanäänestyksissä Saksa sai pitää:

- suuren osan Ylä-Sleesiaa
- alueita Itä-Preussista
- Slesvigin alueen

- **Saksan erillisten alueiden väliin jäi ns. Puolan käytävä, jotta Puolalla olisi yhteys Itämerelle.**

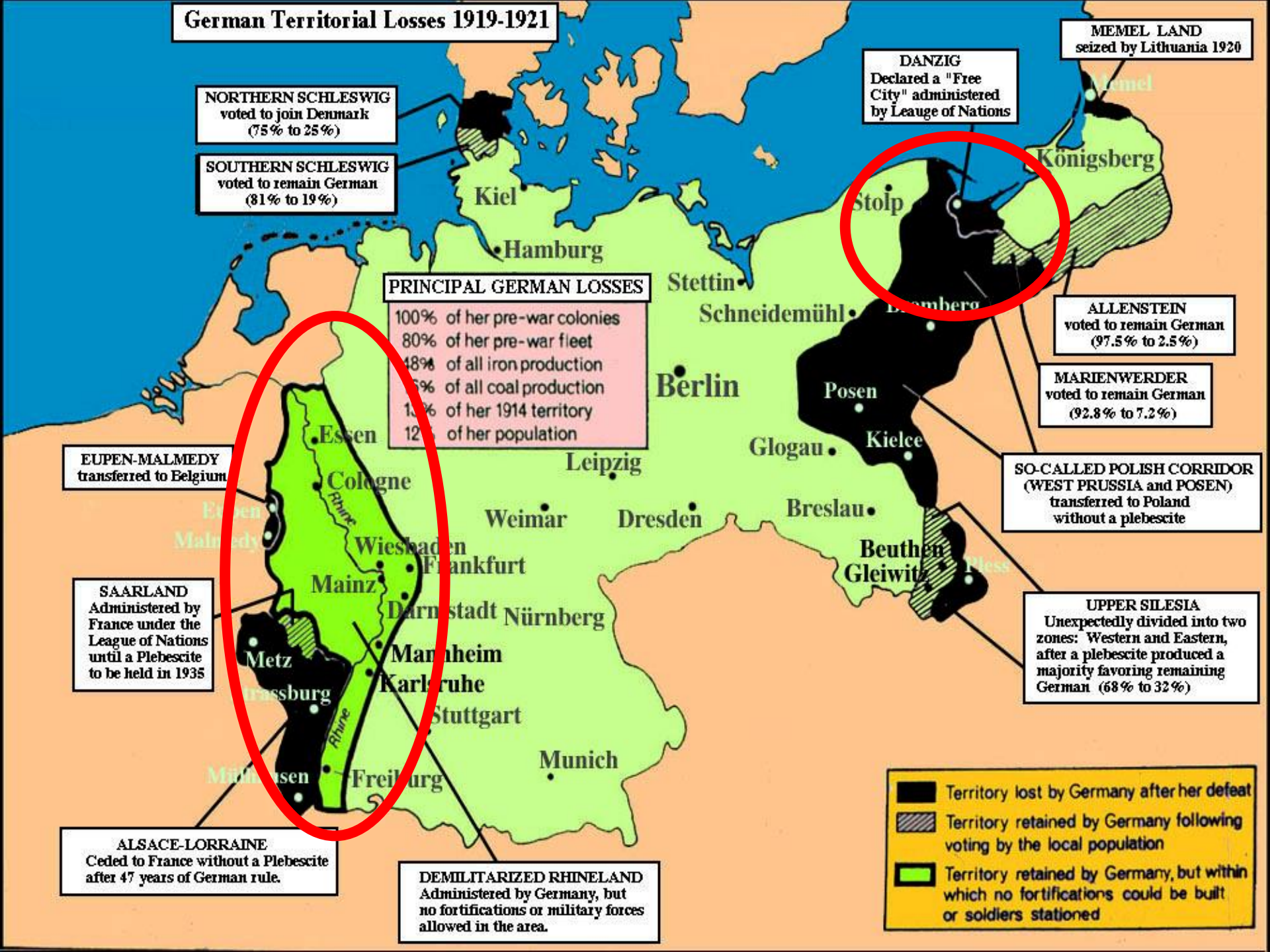

- **Reininmaan alue demilitarisoitiin eli siellä ei saanut olla sotilaskalustoa eikä sotavoimia.**

- Versaillesin sopimuksessa kiellettiin Saksan ja lähes kokonaan saksankielisen Itävallan yhdistyminen.

German Territorial Losses 1919-1921

MEMEL LAND seized by Lithuania 1920

DANZIG Declared a "Free City" administered by League of Nations

NORTHERN SCHLESWIG voted to join Denmark (75% to 25%)

SOUTHERN SCHLESWIG voted to remain German (81% to 19%)

PRINCIPAL GERMAN LOSSES
100% of her pre-war colonies
80% of her pre-war fleet
48% of all iron production
59% of all coal production
13% of her 1914 territory
12% of her population

ALLENSTEIN voted to remain German (97.5% to 2.5%)

MARIENWERDER voted to remain German (92.8% to 7.2%)

SO-CALLED POLISH CORRIDOR (WEST PRUSSIA and POSEN) transferred to Poland without a plebescite

UPPER SILESIA Unexpectedly divided into two zones: Western and Eastern, after a plebescite produced a majority favoring remaining German (68% to 32%)

EUPEN-MALMEDY transferred to Belgium

SAARLAND Administered by France under the League of Nations until a Plebescite to be held in 1935

ALSACE-LORRAINE Ceded to France without a Plebescite after 47 years of German rule.

DEMILITARIZED RHINELAND Administered by Germany, but no fortifications or military forces allowed in the area.

Legend:

- Black: Territory lost by Germany after her defeat
- Hatched: Territory retained by Germany following voting by the local population
- Light Green: Territory retained by Germany, but within which no fortifications could be built or soldiers stationed

*VERSAILLESIN RAUHANSOPIMUS 1919

2. SAKSA YKSIN SYYLLINEN

3. RAJOITETUT ASEVOIMAT

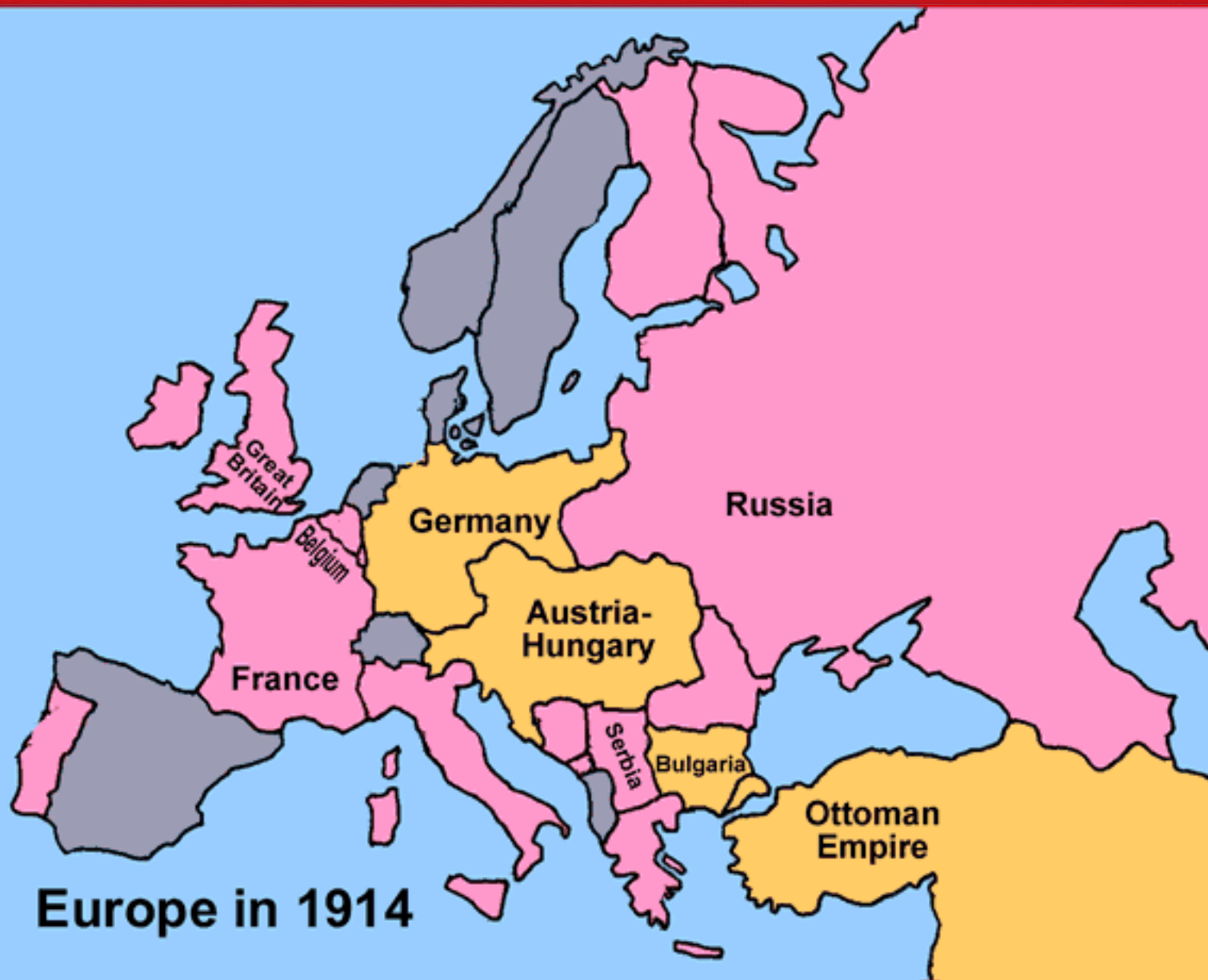
– 100 000 MIESTÄ

– EI SOTALENTOKONEITA, SUKELLUSVENEITÄ,
RASKASTA TYKISTÖÄ, MYRKKYKAASUJA

– KUUSI KEVYTTÄ SOTALAIVAA

4. SOTAKORVAUKSET YMPÄRYSVALLOILLE - \$ 33
miljardia

→ ”HÄPEÄRAUHA” - uuden sodan
siemen

Eurooppa 1918

- Itävalta-Unkarin keisarikunta hajosi: Itävalta ja Unkari omiksi valtioiksi.

• Hajonnut Itävalta-Unkari menetti alueita Italialle, Romanianle sekä uusille valtioille Jugoslavialle, Tšekkoslovakialle ja Puolalle.

- **Lisäksi se menetti alueita Puolalle ja Bessarabian alueen Romanianalle.**

- **Venäjä muuttui ensin Neuvosto-Venäjäksi ja vuonna 1922 Neuvostoliitoksi.**
- **Se menetti paljon alueita.**
- **Alueille syntyi uusia valtioita, kuten Suomi, Viro, Latvia ja Liettua.**

UUSIA VALTIOITA:

- Suomi
- Viro, Latvia, Liettua
- Puola, Tsekkoslovakia
- Itävalta ja Unkari erilleen

ALUEITÄÄN LAAJENSIVAT

- Romania
- Serbia → Jugoslavia
- (Ranska, Tanska, Italia)

Sodan seuraukset

1. Kolme keisarikuntaa hajosi

- Saksa, Itävalta-Unkari, Venäjä

2. Uusia valtioita (esim. Suomi)

- Uusia ongelmia

3. Saksan kohtalo – uuden sodan siemen

4. USA eristäytyi (Monroen oppi)

- Iso-Britannialle ja Ranskalle valtaa

5. Euroopan talous romahti

6. Kansainliitto perustettiin

James Monroe,

USA:n viides presidentti 1817-1825

“The Americas should be free from future European colonization and free from European interference in sovereign countries' affairs.

United States' intention is to stay neutral in European wars and wars between European powers and their colonies, but to consider new colonies or interference with independent countries in the Americas as hostile acts toward the United States”

= Monroen oppi

Woodrow Wilsonin 14 kohdan ohjelma

1. Ei salaista diplomatiaa
2. Merten vapaus
3. Kaupan vapauttaminen
4. Aseistariisunta
5. Siirtomaakiistojen sovittelu
6. Venäjä jätetään rauhaan
7. Belgian suvereniteetti
8. Elsass-Lothringen Ranskalle
9. Italian rajat uusiksi
10. Itävalta-Unkarin hajoaminen
11. Balkanin kansojen asema
12. Ottomaanien imperiumin hajoaminen
13. Uuden Puolan syntyminen
14. Kansainliitto

2a) USA:lle tärkeää pitää meritiet ja siirtomaata vapaina kaupan takia!

2b) Euroopan kartta toteutui juuri kuten Wilson toivoi.

KANSAINLIITTO MAAILMANSOTIEN VÄLISSÄ

- **Missä onnistui?**
 - humanitaariset asiat
 - pienten valtioiden kiistat (esim. Ahvenanmaan kysymys)
- **Epäonnistui;**
 - ehkäisemään maailmansodan syntymistä
 - kansainvälisen yhteistyön lisäämistä

KANSAINLIITTO MAAILMANSOTIEN VÄLISSÄ

- **Epäonnistui; miksi?**
 - ei sotavoimia
 - hidas päätöksentekoprosessi
 - yksimieliset päätökset
 - kaikki suurvallat eivät mukana alusta pitäen (Venäjä, Yhdysvallat, Saksa)
 - joidenkin valtioiden aggressiivinen ulkopolitiikka (Japani, Saksa, Italia)
 - valtioiden itsekeskeiset intressit

Millaisen kuvan Otto Dixin maalaus "Sota" (1929-32) antaa ensimmäisestä maailmansodasta?

Maalaus antaa kauhistuttavan ja mielettömän kuvan sodasta.

Tuhoutunut
taistelukenttä
ilmentää sodan
totaalisuutta.

Taistelukentällä on vain yksi elossa oleva sotilas.
Hänellä on kaasunaamari sekä kypärä ja hän on
kääriytynyt viittaan.

Juoksuhaudan reunalla
on kuolleiden sotilaiden
ruumiita.

Puunoksalla on räjähdysen voimasta lentänyt ruumis, joka osoittaa sormellaan tuhon laajuutta.

Maalaus kuvaa ensimmäisen maailmansodan totaalisuutta ja kaaosta; sodan sankareita ei näytetä.

Otto Dixiä on pidetty sotaa vastustavana taiteilijana. Hitlerin Saksassa ei hyväksytty hänen maalauksiaan

- Maalaus on keskimäinen osa triptyykistä Sota.
- Etsi verkosta koko teos. Miten ne muuttavat kuvan tarinaa?
- Voit myös katso oheisen videon, joka kertoo Dixin maalauksesta:

<https://www.youtube.com/watch?v=9PXVzuI0GtK>

